

Σήμερα τα Θυρανοίξια του ανακαινισμένου Ι.Ν. Μεγάλης Παναγιάς στη Σαμαρίνα Γρεβενών

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Γρεβενών

Ολοκληρώθηκαν οι εργασίες αποκατάστασης και αναστήλωσης στον ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου ([Μεγάλη Παναγιά](#)), στη Σαμαρίνα [Γρεβενών](#). Στα Θυρανοίξια που θα τελεστούν, σήμερα το απόγευμα -ανήμερα Δεκαπενταύγουστου, με τη μερίμνα της [Ιεράς Μητροπόλεως Γρεβενών](#) σε συνεργασία με τον Δήμο [Γρεβενών](#), θα δώσει το «παρών» η Υπουργός Πολιτισμού, Λίνα Μενδώνη.

Πρόκειται για ένα σύνθετο έργο, που αφορούσε την «αποκατάσταση και αντισεισμιπροστασία του Ιερού Ναού», σκέλος το οποίο εκτέλεσε η Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών μνημείων (ΔΑΒΜΜ), την «ανασκαφική έρευνα στο εσωτερικό του», που εκτέλεσε η Εφορεία Αρχαιοτήτων Γρεβενών, τη «συντήρηση και αποκατάσταση του ξυλόγλυπτου τέμπλου και της διακοσμημένης επιφάνειας της οροφής στο εσωτερικό του ναού καθώς και των λίθινων διακοσμητικών στοιχείων του», που εκτέλεσε η Διεύθυνση Συντήρησης

Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων (ΔΣΑΝΜ). Το συνολικό ύψος του έργου, που υλοποιήθηκε με συγχρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ 2014-2020, ανήλθε στα 2.294.340 ευρώ και ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2024.

Η Μεγάλη Παναγιά, όπως την ονομάζουν οι κάτοικοι της ιστορικής Σαμαρίνας, κτίστηκε προς τα τέλη της δεύτερης δεκαετίας του 1800 και όπως αποκάλυψε η πρόσφατη ανασκαφική έρευνα, θεμελιώθηκε στα ερείπια ενός άλλου ναού. Η προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Γρεβενών, Σόνια Δημάκη, η οποία επέβλεψε τις εργασίες ανασκαφής στο εσωτερικό και εξωτερικό μέρος του ναού, μίλησε στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, τονίζοντας ότι «η ανασκαφική έρευνα απέδωσε σημαντικά ευρήματα που έως τώρα μας ήταν άγνωστα». Στο εξωτερικό μέρος του ναού ήρθαν στο φως τμήματα λιθόστρωτου δαπέδου, ενώ εσωτερικά και στον κυρίως ναό βρέθηκε τμήμα αγωγού ορθογωνικής διατομής από ακανόνιστους πλακοειδείς λίθους και λείψανα τοίχων με σωζόμενες τοιχογραφίες, που σύμφωνα με την αρχαιολόγο, καταδεικνύουν «την ύπαρξη ναού προγενέστερης αρχιτεκτονικής φάσης, που μπορεί να χρονολογηθεί από τον 17ο -18ο αι.». Βρέθηκαν, επίσης, όστρακα αβαφούς κεραμικής μεταβυζαντινής περιόδου, σπαράγματα τοιχογραφικού διακόσμου, όπου εντοπίζονται τμήματα επιγραφών με αναφορά στη Θεοτόκο και θραύσματα υάλινων αγγείων. Για την κ. Δημάκη, η συγκεκριμένη ανακάλυψη είναι σημαντική γιατί «μετακινεί την ύπαρξη οργανωμένης κοινότητας της Σαμαρίνας προς τα πίσω, όταν πολλοί και διάσπαρτοι οικισμοί συνενώθηκαν

και δημιούργησαν την ορεινή οργανωμένη κοινότητα της Σαμαρίνας».

Ο Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου «Μεγάλη Παναγιά» ανακηρύχθηκε το 1962 ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο. Όμως, στο πέρασμα του χρόνου, παρουσιάστηκαν σοβαρές βλάβες στον φέροντα οργανισμό του κτίσματος και ιδιαίτερα στην περιοχή του ιερού, όπου από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα έχει φυτρώσει κι ένα πεύκο.

Σύμφωνα με την προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Γρεβενών, οι ειδικοί επιστήμονες της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, που έκαναν αυτοψία στο σημείο, διαπίστωσαν ότι «η γενεσιουργός αιτία όλων των καθιζήσεων του εδάφους ήταν η κυκλοφορία υπόγειου νερού κάτω από τα θεμέλιά του με διεύθυνση από τη Δύση προς Ανατολή». Ο ναός βρίσκεται σε περίοπτη θέση στο κεντρικό σημείο του χωριού, όπου για τουλάχιστον τρεις μήνες τον χρόνο είναι καλυμμένος με πυκνό χιόνι.

Για το πύκνο ηλικίας τουλάχιστον 100 ετών που αναδύεται μέσα από το ιερό του ναού, η κ. Δημάκη ανέφερε ότι η επιστημονική ομάδα που συνεργάστηκε για τη συνολική αποκατάσταση του ναού «αποφάσισε, για λόγους συλλογικής μνήμης, να το αφήσει στη θέση του, μιας και σήμερα αποτελεί ένα από τα πιο γνωστά τοπόσημα της Σαμαρίνας και των Γρεβενών».

Οι συντηρητές της Διεύθυνσης Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων ανέλαβαν το δύσκολο έργο της αποκατάστασης των τοιχογραφιών. Τα κινητά μέρη, όπως εικόνες, το σπάνιο ξυλόγλυπτο τέμπλο, ο άμβωνας και ο δεσποτικός θρόνος μεταφέρθηκαν στα εργαστήρια της ΔΣΑΝΜ, όπου αποκαταστάθηκαν πλήρως.

Σύμφωνα με την κ. Δημάκη, «στη Σαμαρίνα άνθισε η Αγιογραφική τέχνη καθώς από τις τελευταίες δεκαετίες του 18ου αι. λειτουργούσε σχολή ζωγραφικής με επιρροή στην ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας». Τόσο ο ναός της Παναγίας όσο και άλλοι ναοί και μοναστήρια της ευρύτερης περιοχής έχουν αγιογραφηθεί από Σαμαριναίους ζωγράφους.

Τον Αύγουστο του 2021, η Υπουργός Πολιτισμού, Λίνα Μενδώνη, η οποία θα παραβρεθεί στα σημερινά θυρανοίξια, είχε επισκεφτεί τη Σαμαρίνα, όπου είχε ενημερωθεί από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού σχετικά με την εξέλιξη των εργασιών αποκατάστασης του ναού.

(Πηγή - ΑΠΕ-ΜΠΕ / Φωτογραφίες: ΕΦΑ Γρεβενών - Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας)